

ATATÜRK DEVRİMLERİ VE YENİ TÜRKİYE’NİN KURULUŞU*

*Prof. Dr. Sina AKŞİN***

Sizlere Atatürk Devriminden bahsedeceğim. Biz, Atatürk’ü yeni anlıyoruz. Çünkü tarihteki büyük olaylar, zamanla anlaşılır. Meselâ, Rönesans Hareketi. Rönesans Hareketini gerçekleştirenler, Rönesans yapıyoruz demediler. Sonradan bir takım insanlar geriye bakınca, geçmişteki bu dönem, Rönesans’tır dediler. Yine Aydınlanma Hareketine de, bu hareket büyük ölçüde yolunu aldıktan sonra, İmanuel Kant isimli filozof tarafından anlam verilmiştir.

Aynı şekilde biz, Atatürk’ü sonradan anlar olduk, tabi Atatürk’ü hep sevdik, hep saydık; fakat bu sevgi ve saygı, anlamakla bir değildi. Biliyorsunuz anlamak başka şeydir. Hatta sevgi, anlamaya da engeldir. “Aşkın gözü kördür” derler, aşık olduğunuz insanı anlayamazsınız. Çünkü aşkınız sizi kör etmiştir. Kusurlarını göremezsiniz. Zaten aşkın da güzelliği buradadır. Ama anlamak başka bir şeydir. Şimdi demek ki biz, Atatürk’ü sonradan anladık.

Atatürkçülüğün bir ideoloji haline gelmesi ise, göreceli olarak yeni bir kavramdır. Atatürkçülük, zamanla billurlaştı ve bir ideoloji oldu. 1989 yılında da, Muammer Aksoy ve arkadaşları, Atatürkçü Düşünce Derneğini kurdular. Bu, Atatürkçülüğün bir ideoloji haline gelmesinin bir işareti idi. 12 Eylül Darbesi, bütün çarpıklıkları ile Atatürk’ün anlaşılmasını kolaylaştırdı. Aslında Atatürkçülüğe aykırı olarak yapılan her şeye, Atatürkçülük dendi. Buna karşılık olarak herkes, “bu ne biçim şey” diye tepki gösterdi. Nadir Nadi, “Ben Atatürkçü Değilim” diye kitap yazdı. Bu kitap; yapılanlar Atatürkçülükse ben yokum, ben böyle Atatürkçü değilim anlamında idi. Bu da, Atatürkçülüğün anlaşılmasını hızlandıran bir etken oldu.

Sonradan, kendilerine “İkinci Cumhuriyetçi” adı verilen sivil toplumcular ortaya çıktılar. Bunlar, yapılan şeylerden hoşlandılar ve “Atatürkçülük budur” dediler. Hepsi çok okumuş ve sol geçmişe sahip insanlar olan bu sivil toplumcular, Atatürk’e saldırırken, yanlarında şeriatçıları görünce bunlarla birlikte hareket ettiler. Şeriatçılar, bu sivil toplumcu ya da “İkinci

* Uludağ Üniversitesi Rektörlüğünün düzenlediği “Cumhuriyet ve Atatürk Haftası” etkinlikleri dahilinde gerçekleştirilen konferanslar dizisi çerçevesinde yapılan konuşma, 01.11.2002.

** Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi.

Cumhuriyetçi” dediğimiz kesimin varlığından büyük ölçüde cesaret aldı. Atatürkçüler, “Neymiş bu Atatürk”, “Neymiş bu Devrim?”, “Atatürk Devrimi nedir?” diye düşünmek zorunda kaldılar. Biz bugün Atatürkçülüğün, Atatürk Devriminin ne anlama geldiğini biliyoruz. Gerçi bu, ilkokul, lise kitaplarına henüz inmedi ama; artık Atatürkçülüğün ne olduğunu biliyoruz.

Atatürkçülüğü, üç şekilde veya üç açıdan incelemek gerekiyor. Birinci açı, felsefi açıdır. Atatürkçülük, bir aydınlanma hareketidir. Nedir aydınlanma? Suat Sinanoğlu’nun tanımı ile, “Zihnin sınırsız özgürlüğüdür”. Yani zihin, insan kafası, hiçbir sınır tanımayacak. Bu özgürlük neye karşıdır? Hangi kısıtlamalara karşıdır? Tabi ki, dogmatizme, özellikle din dogmatizmine, Ortaçağ yaklaşımına, Ortaçağ düşüncesine karşıdır. Demek ki; zihnin sınırsız özgürlüğü söz konusu olduğunda, “aman şunu düşünürsem günah işlerim, şunu düşünürsem cehenneme giderim” korkusu olmaması gerekir. Yani bunu düşünüyorsanız, cehennem korkuları içinde kafanıza kısıtlar koyuyorsanız; o zaman bu işte yoksunuz. Aydınlanma içinde değilsiniz demektir. İşte felsefi bakımdan Atatürk; insançı, hümanist ve aydınlanmacı bir önderdi. Bu, felsefi açıdan Atatürkçülüktür.

İkinci olarak Atatürkçülük, bir kalkınma modeli getirmektedir. Bu kalkınma modeli bütünsel kalkınmadır. Pardon bir şey atladım. Devrim niye geldi? Atatürk Devrimi niye yapıldı? Bir kere onu ortaya koyalım. Şimdi bazı yazarlar, bazı insanlar, “işte Atatürk, zamanında Avrupa’yı görmüş, anlamış, sonra da olağanüstü bir zafer, askerî zafer kazanmış ve Cumhuriyeti kurmuş. Bu zaferden yararlanarak da, Türk halkına böyle bir takım hediyelerde bulunmuş, yani bir takım hoşluklar yapmış, işte şu devrim de olsun, kadınlar da erkeklerle eşit olsun” ve benzeri türden şeyler söylemektedirler. Halbuki durum, böyle değildir. Atatürk Devrimi, bir zorunluluktur. Atatürk gibi bir dâhi, bu zorunlulukla çakıştı. Buna, tarihin bir cilvesi, tarihin bir rastlantısı diyebiliriz. O ihtiyaçla, bu dâhinin gelişi çakıştı ve Atatürk Devrimi doğdu. Bu böyle, Atatürk’ün gönlünden kopan ve Türk halkına bir hediyesi değildi; bir zorunluluktur. Neydi bu zorunluluk? Bir kere onu görelim.

Türkler, Osmanlı Devleti ile Viyana kapılarına kadar gitmişlerdi. Ondan sonra biliyorsunuz, 1699’dan itibaren Karlofça Antlaşması ile birlikte Rumeli’den geri atılmaya başlandılar. Bu; Türkler, Rumeli Türkleri için iki yüzyıl süren çok ızdıraplı, çok acı bir olay olmuştur. Çünkü Osmanlı Devletinin yerini alan Balkan ulusçukları, hiçbir zaman, “ya bu Türklerle, burada 400 senedir, 300 senedir, 250 senedir neyse, duruma göre birlikte yaşadık, komşuluk ettik, iyi-kötü günleri paylaştık” demediler; “Türkler gitsin ve gitmezlerse zorlayalım, hatta öldürelim” dediler. Yani iş, oraya kadar da vardı. Son dönemlerde gündeme gelen bir tabir var: “Etnik Temizlik”. Sanıyorum, Bosna Savaşı dolayısıyla bu tabir ortaya atıldı. Aslında Türkler, Rumeli Türkleri, 200 yıl boyunca etnik temizliğe uğradılar. Bu etnik temizliğe uğrayan Türklerin bir tesellisi vardı. O da, “Anadolu’muz var” diyorlardı.

Yani, “Anadolu’ya sığınabiliriz, Anadolu, bizim ilk çıktığımız yerdir, oraya dönebiliriz” diye teselli buluyorlardı. Fakat ne oldu? Birinci Dünya Savaşı’nın sonunda, Sevr Antlaşması diye bir antlaşma yapıldı ve o antlaşmada anlaşıldı ki; Türkler, tıpkı Rumeli’den atıldıkları gibi şimdi de, Anadolu’dan atılıyorlardı. Ve bu atma işinde, öyle kafa hesabı kaç kişi var, kaç Rum var, kaç Türk var veya kaç Ermeni var gibi bir hesap yok. Nasıl bir hesap var? Tarihsel bir hak iddia ediliyordu. Yani, “arkadaş, siz Türkler buraya sonradan, 1071’den sonra geldiniz” deniliyordu. Buranın gerçek sahipleri kimdir? Hristiyanlardır. Yani Rumlar ve Ermeniler, buranın hak sahibidirler.

Emperyalizm; tıpkı Filistin Araplarına yapılan muamele gibi, bir yere gittiği zaman orayı ele geçirir, insanları sömürür. Fakat Filistin, Anadolu ve Rumeli konusunda; emperyalizm, bu insanları sömürmek ile yetinmedi. “Hayır, buradaki insanlar gidecek” dendi. Bu, müthiş bir şey oldu, büyük bir şok yarattı. Psikolojiden bir tabir ile ifade edecek olursak, Sevr bir travmadır, bir darbedir. Meselâ, bir çocuğun başından korkunç bir olay geçer, bir kazaya uğrar, bilmem korkunç bir sahne görür ve ondan sonra bunlar, onu bütün ömrü boyunca takip eder. İşte Sevr, böyle bir olaydı. Türkler, Anadolu’dan da atılıyorlardı. İşte Atatürk ve arkadaşları, burada devreye girdiler ve Milli Mücadele yapıldı. Sonunda da Lozan Antlaşması ile Sevr, tarihin bir yerine atıldı. Tabi tarihin neresine atıldı diye de sormak gerekir. Yani, “Acaba çöp tenekesine mi atıldı? Yoksa, tarihin derin dondurucusuna mı kondu?” diye de sormak gerekiyor. Ama Lozan, onun yerine geçti ve böylece Türkler, Anadolu ile Rumeli’ye sahip çıkabildiler; Trakya, Doğu Trakya, İstanbul’a sahip olabildiler. Fakat Atatürk, bunun geçici bir olay olduğunu biliyordu. Çünkü emperyalizm; çok sabırlı, çok akıllı olup, uzun vadeli çalışmaktadır. Nitekim İngiliz Temsilcisi Lord Curzon, Lozan’da İsmet Paşaya, “Siz bizim her söylediğimizi reddediyorsunuz ama, ben bunları cebime koyuyorum, ileride tekrar ortaya çıkaracağım” diyordu.

Lozan’ı sürekli kılmak gerekiyordu. İşte Lozan’ı sürekli kılmamanın yolu, Atatürk Devrimidir. Atatürk Devrimi, Lozan’ı sürekli kılmamanın çaresi idi. Atatürk Devriminin amacı nedir? Atatürk Devriminin amacı; Türk halkını, Avrupalı kadar okumuş ve kültürlü, Avrupalı kadar zengin ve üretken kılmaktı. Yani, Türklerin, Anadolu ve Trakya’da kalması buna bağlıdır. Atatürk Devriminin hedefi buydu. Türk halkı, bunu sezdiği ve bu topraklarda kalmanın tek çaresi olduğunu gördüğü için devrimi kabul etmiştir. Yoksa, kolay mı şapka giymek, harfleri atmak... Bunlar, başka yolu olmadığı için kabul edildi. Demek ki devrim, böyle bir zaruretti.

Şimdi konuya geri dönüyorum. Ne demiştik? Atatürk Devrimi, felsefi açıdan bir aydınlanma hareketidir. Bir kalkınma modelidir. Bu kalkınma modelinin adı, “bütünsel kalkınma”dır. Ne demek “bütünsel kalkınma”? Top yekûn kalkınma, aklınıza gelen her alanda kalkınmadır. Yani, ahlâk, hukuk, spor, tiyatro, müzik, enerji, ulaştırma, sanayi bunun içinde yer almaktadır.

Atatürk için bir konservatuvarın açılması, bir barajın yapımı kadar önemliydi. Atatürk için kadın-erkek eşitliği, bir demir yolu inşaatı kadar önemliydi; belki daha önemliydi. Medeni Kanununun kabulü, hukuk devriminin yapılması, bilmem ne fabrikasının yapılmasından belki daha önemliydi. Atatürk'ün yaklaşımı budur. Zaten aydınlanma da, bunu gerektiriyor değil mi? Aydınlanmayı başka bir şekilde de tanımlayabiliriz. Aydınlanma, Türk toplumunun Ortaçağ ile defterini kapatmak, Türk toplumunun ortaçağını tarihe intikal ettirmek, yani tarih yapmak demektir. Yaşayan bir olay olmaktan çıkıp, bir tarihsel olay haline getirmek. Ortaçağ dedim; buna, feodalizm, ağalık ya da şeyhlik düzeni de diyebilirsiniz. Bunlar aynı şeylerdir.

Şimdi “bütünsel kalkınma”yı daha iyi kavramak için, size bunun tersini anlatmam iyi olur. Biliyorsunuz her zaman, bir kavramı anlamak için, tersini anlamakta fayda vardır. “Bütünsel kalkınma”nın tersi, “maddî kalkınma” modelidir. Nedir maddî kalkınma modeli? Maddî kalkınma modeline göre; yol, baraj, fabrika, bilgisayar önemlidir; gerisi hiç gerekmez. Bir çok insanlar çıkıyorlar ve diyorlar ki: “Efendim, önemli olan fabrika yapmaktır, önemli olan yol yapmaktır, önemli olan bilgisayar kullanmaktır. Kültürmüş, eğitilmiş, bunlar sonradan da gelebilir”.

Bu maddî kalkınma modelini sıkı bir biçimde uygulayan bir ülke var: Suudi Arabistan. Suudi Arabistan'da, maddî kalkınma modeli uygulanıyor. Burada muhteşem kentler, yollar, binalar, fabrikalar bulunmaktadır; en son alet-edavat, en yeni bilgisayarlar, hep en son modelleri kullanıyorlar. İşte çölde tarım yapıyorlar, deniz suyunu içme suyuna döndürüyorlar; fakat, ortaçağda yaşıyorlar. Bütün o alet-edavat, bütün o modern binalar, yollar şu bu, hepsi ortaçağa hizmet ediyor. Bu, tarihin ilginç bir denemesidir. Demek ki, bütün o alet edavatla, insan ortaçağını yaşayabiliyor. Ve bunlar; ortaçağlarını, çok koyu şekilde yaşıyorlar. İşte, hırsızların elini kesiyorlar, kadınları ortalıkta dolaştırmıyorlar vb. Suudi Arabistan'da müzik yok, müzik yasak, günahdır. Müezzin olmak için, sesinizin çatlak olması, müzikal hiçbir tarafı olmaması gerekmektedir. Kötü sesli adamlar, karga gibi ses çıkaran insanlar, mükemmel müezzin adayları oluyorlar. Bunlar Vahhabi, İslamiyet'in en tutucu anlayışına sahiptirler. Tabi kültür hiç yok.

Türkiye'de Atatürk Devrimi yürürlükte iken, “bütünsel kalkınma” modeli uygulandı. Sonra 1950'de, kısmî karşı devrim sürecine girildi. Bugün Türkiye Cumhuriyeti Tarihine bakınca, Cumhuriyet tarihinin ikiye bölündüğünü görüyoruz. Birinci bölüm, Atatürk Devriminin yürürlükte olduğu bölüm ki; bu, 1950'ye kadar sürmüştür. 1950'den sonrası ise, benim kısmî karşı devrim dediğim sürecin başlangıcıdır. Size, bu kısmî karşı devrimden biraz bahsedeyim.

Kısmî karşı devrimin en önemli özelliği; maddî kalkınma modelini ön plâna çıkarmasıdır. Burada, Suudi Arabistan ölçüsünde değil ama; yol,

baraj, fabrika, bilgisayar önceliklidir. Bütün yatırımlar, buralara aktarılmaktadır. Ben, 1950'li yıllarda en yüksek memurlar, 700 TL. maaş alırken; birden bire mühendislerin, ayda 2000 TL. maaş almaya başladıklarını hatırlıyorum. Hepimiz, mühendis olacağız diye çıldırmıştık. Hatta ben de heves etmiştim. Bu durum ise, mühendislerin çıkışına ve öğretmenlerin düşüşüne yol açmıştır. Ondan sonra da, hep öyle oldu ve Türkiye'nin yokluk içerisinde olduğu dönemlerde, binalar, otoyollar, hava alanları yapıldı ve bunlar, kullanılmaz halde bırakıldı.

Demek ki, kısmî karşı-devrimin birinci özelliği, maddî kalkınma modelini üstün tutmasıdır. Arkadaşlar, bunun iki büyük adımı vardır. Bir tanesi, Halkevlerinin kapatılmasıdır. Fakir Türkiye, hiçbir şeye para harcamadı; fakat kültüre para harcadı. 478 tane muhteşem kültür merkezi olan Halkevleri ve 4322 tane Halkodası açıldı. Bunlar da, küçük kültür merkezleri idi. Çünkü gericiliğin ilacı kültürdür. İşte birer kültür yuvaları olan ve tiyatro, kütüphane, sinema, müzik, resim gibi daha bir çok etkinlik alanları olan Halkevleri, 1951'de kapatıldı. Tarihte bazı karanlık olaylar vardır. İskenderiye Kütüphanesinin yakılması, Bağdat'taki Kütüphanedeki kitapların nehre dökülmesi gibi... İşte Türkiye'de de, 1951'de, öyle karanlık bir olay yaşatıldı. Sonra 1954'te bir mucize kuruma daha son verildi. Köy Enstitüleri. Bu Köy Enstitüleri, Türkiye'yi kısa yoldan ortaçağdan çıkaracak ve ortaçağa son verecek olan bir kurumdu, onları da kapattılar. Ve kimse buna itiraz etmedi. Yani o kurumları yapanlar hiç oralı olmadılar.

Kısmî karşı devrimin ikinci özelliği; devrimin dondurulmasının, devrimin durdurulmasının gizlenmek istenmesidir. Bunu gizlemenin çaresi de, "Tören Atatürkçülüğü"dür. Yani 29 Ekimler, 19 Mayıslar, 23 Nisanlarda; bando mızıkalar çalınmıyor, herkes ortaya dökülüyor, müthiş laflar ediliyor, şiirler okunuyor, her tarafa Atatürk'ün büstleri, heykelleri yapılıyor, caddelere Atatürk ismi veriliyor. Yabancılar geliyor ve "ne kadar Atatürkçü bir ülkesiniz, hayret doğrusu, bravo" filan diyorlar. Halbuki bu, karşı devrimi gizlemek için bir görüntüdür. Çünkü artık aydınlanma yoktur ve maddî kalkınma modeli uygulanmaktadır.

Kısmî karşı devrimin üçüncü özelliği; oy almak için şeyhlere ve ağalara başvurulmasıdır. Bakıyorsunuz; partiler, seçim zamanları ağalara, şeyhlere başvuruyorlar. Arkadaşlar, Türkiye'de çok partili sistem, ortaçağı diriltten bir alet olmuştur maalesef. Ortaçağ, çok partili sistem sayesinde birden canlanmış. Çünkü oy almak için bu adamlara gidiyorsunuz ve bu kişiler size inanılmaz kolaylıklar sağlıyorlar. On binlerce, yüz binlerce oy sağlıyorsunuz. Ama tabii bu karşılıksız olmuyor. Onların da, bazı şartları vardır. Oy alabilmek için, bu şartların yerine getirilmesi gerekmektedir.

Kısmî karşı devrimin dördüncü özelliği; hesap kitap yapılmaksızın Türkiye'nin iflasa sürüklenmesidir. Bunun sonucu olarak da; darlıklar, kıt-

lıklar yaşıyor, IMF kapıya geliyor, müthiş bir dar boğaza giriliyor. Sanki yasa gibi bir şey oldu. 10 yılda bir maliye iflas ediyor.

Kısmî karşı devrimin beşinci özelliği; ahlâksızlıktır. Yurttaşın, yurdunu sevmesi gerekmektedir. Yani, yurdunu sevmeyen adam yurttaş değildir. Eski Yunan'dan, Eski Roma'dan beri yurttaşlığın tek şartı; yurdunu sevmektir. Atinalıysanız, Atina'yı seviyorsunuz; İspartalıysanız, İsparta'yı seviyorsunuz; Romalıysanız da; Roma'yı seviyorsunuz. Yine yerli malı kullanıyorsunuz. Arkadaşlar, Avrupa'ya gidiyorsunuz, Fransa'da yollarda hep Fransız arabası; Almanya'da Alman arabası; İtalya'da İtalyan arabası; İngiltere'de İngiliz arabası görülmektedir. Ama bizde, "Yerli Malı Haftası" ile alay ediliyor. Halbuki bu; yurtseverliğin, yurttaşlığın şartıdır. Yurttaşça davranmamak ise, bir ahlâksızlıktır.

Şimdi, Atatürk Devriminin siyasal programına geliyoruz. Nedir bu program? Nedir bu altı ok?

Cumhuriyet ve demokrasi aynı şeydir. Demokrasi nedir? Demokrasi, çok partili sistem falan değildir. Demokrasi, eşitlik ve özgürlüktür. Eşitlik ve özgürlüğe hizmet eden şeyler, demokrasidir. Çok partili sistem, eşitlik ve özgürlüğe hizmet ediyorsa; demokratiktir. Ama her zaman hizmet etmeyebilir.

Hitler; Almanya'da iktidara, 1933 yılında seçim sonucunda geldi. Geçenlerde Avrupa'da, Heider diye bir adam çıktı ve bütün Avrupa onu boykot etti. O da, sandıktan çıktı. Bu, demokrasiye bir hizmet miydi? Hayır, çünkü o, faşistimsi bir adamdır. Sandıktan iyi de çıkar, kötü de çıkar. Yani dogmatik düşünmemek gerekir. Kimileri dogmatik düşünüyorlar, yani "ya sandık, sandık yoksa demokrasi yok" diyorlar. Hayır, demokrasi; eşitlik ve özgürlüktür. Çok partili sistem, eğer eşitlik ve özgürlüğe hizmet ediyorsa; o zaman mesele yok, ama etmeyebilir de. Bunu da gözden kaçırmamak gerekir.

Cumhuriyetçilikten sonra milliyetçilik geliyor. Milliyetçiliği, Atatürk milliyetçiliği diye özellikle belirtmek gerekiyor. Atatürk milliyetçiliğinin özellikleri nelerdir? Meselâ, ırkçı değildir. Dikkat ederseniz; "Ne mutlu Türküm diyene" diyor; "Ne mutlu Türk olana" demiyor. Ben Türküm diyen herkes Türk'tür. Türk nüfus kağıdı taşıyan herkes Türk'tür. İster ırkı ve dini farklı olsun hepsi Türk'tür. Atatürk, Türk milletini şöyle tanımlıyor: "*Türk Milleti, Cumhuriyeti kuran, Türkiye Cumhuriyetini kuran Türkiye halkıdır*". Atatürk milliyetçiliği, demek ki ırkçı değildir. Atatürk milliyetçiliği barışçıdır. Atatürk, "*savaş cinayettir, ancak savunma savaşı meşrudur. Yoksa savaş cinayettir*" demektedir. Atatürk milliyetçiliğinde, evrensel ölçütler kabul edilir. Dünya standartlarını hedef alan, yani dünya ile yarışmaya kalkışan bir anlayış öngörülmektedir.

Sonra Halkçılık gelmektedir. Halkçılık, dar gelirliden yana olmak demektir. Atatürk Cumhuriyeti, yoksul halkın ihtiyacı varsa pijama da yaptı; terlik de yaptı; bez de dokudu. Atatürk döneminde yapılan fabrikaları gezer-seniz; orada işçi lojmanlarının uygar yerler olduğunu, sosyal tesisleriyle çağdaş sosyal devlet anlayışına yaklaşıldığını görürsünüz.

Devrimcilik; Atatürkçülüğü, Atatürk Devrimini heyecanla ve ısrarla benimsemektir. Lâiklik üzerinde fazla durmuyorum, çünkü bu az çok bilinen bir konudur. Lâikliğin en büyük sonucu, kadın-erkek eşitliğidir. Arkadaşlar, kadın-erkek eşitliği olmazsa; dünyadaki ilerleme yarışında yaya kalırsınız. Çünkü, nüfusun yarısını devre dışı bırakıyorsunuz. “Kadınlar, çocuk doğur-sun, soğan soysun, mutfakta çalışsın” dersiniz, nüfusun yarısını kalkınma yarışının dışına itmiş oluyorsunuz. Ayrıca o zaman, erkeklerin de kalitesi düşüyor. Çünkü arkadaşlar, en önemli eğitimimiz dilimizdir. Dilimizi, analarımızdan öğreniyoruz. Onun için “ana dili” deniyor. Dikkat ederseniz, “baba dili” diye bir şey yoktur. Uygarlaşmanın ilk aleti olan dili, çok önemli olan annelerimizden öğreniyoruz. Annelerimiz 500 kelime biliyorsa, başka türlü bir eğitimle hayata atılıyor demektir. Annelerimiz 750 kelime biliyorsa, başkadır; 1500 kelime biliyorsa başkadır. Yani dolayısı ile kadınları devre dışı bırakmak diye bir şey, bir kere kalkınma açısından büyük bir olumsuzluk teşkil etmektedir. Kadının eşit olamadığı toplumda, kalkınma sağlanamaz.

Bir de Devletçilikten bahsedeyim. Biliyorsunuz, bu “İkinci Cumhuriyetçiler”, bu “Küreselleşmeciler”, bize bir yalan ve bir efsane yutturmaya çalışıyorlar. “Kamu işletmeciliği kötüdür, zarar eder” diyorlar. Bu, tamamen palavradır ve bizi uyutuyorlar. O kadar beynimiz yıkanıyor ki; bütün televizyon kanallarında, gazetelerde, “devlet küçülsün, özelleştirelim, atalım satalım” deniliyor. “Niçin Türk Hava Yolları hâlâ duruyor? Hâlâ satılmadı? Niçin Telekomu satamadık?” diye tepiniyorlar. Arkadaşlar, “kamu işletmeciliği zarar eder” görüşü; bir efsanedir, bir yalandır. Bir kamu işletmesi zarar ediyorsa, onun zarar etmesi istendiği için zarar ediyordur. Size bir iki örnek vereceğim. Meselâ ulaştırma kesimi. Ulaştırma kesiminde, Türk Hava Yolları var. Türk Hava Yolları, dünya çapında bir hava yoludur. Muhteşem işliyor. Uçaklar zamanında kalkıyor, hizmet mükemmel, yemekler çok iyi... Ben sık sık uçuyorum, çok memnunum. Başka hava yollarından, pek çok hava yolundan daha üstün. Bu bir kamu işletmesidir. Yine ulaştırma kesiminde, Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demir Yolları vardır. Biliyorsunuz, Devlet Demir Yolları dökülüyor. Yatırım yapılmıyor, trenler yavaş gidiyor, az tren işliyor...”İşte devlet, ne olacak?” deniyor. Peki, Türk Hava Yolları da devlet, nasıl oluyor? Öyle olması istendiği için öyle oluyor. Bu kadar basit. Bir örnek de, Tekel’den vereceğim. Tekel bir devlet işletmesi, kamu işletmesidir. Tekelin ürettiği çeşitli ürünler vardır. Meselâ rakı yapıyor. Arkadaşlar, mükemmel rakı yapıyor, 4 çeşit rakı var. Bütün bakkallarda bulabiliyorsunuz.

Rakıdan pek şikayeti olan ben bilmiyorum. Tekelin bir de, Büyükdere’de kibrit fabrikası var. Bakkala gittiğinizde tek el kibritine hiç rastladınız mı? Rastlamazsınız. Tekelin bira fabrikaları da vardır. Peki, bakkala gittiğinizde biraya rastlıyor musunuz? Ona da rastlamıyorsunuz. Aynı işletme, o rakıyı mükemmel yapıyor, mükemmel dağıtıyor; birayı ve kibriti yapamıyor. Arkadaşlar, buna inanmak için çocuk olmak gerekir. Kibrit bulunmuyor, tek el kibriti bulunmuyor; çünkü öyle olması isteniyor. Özel kibrit fabrikalarının kâr etmesi isteniyor. Oysa Devletçilik, Türkiye’de gereklidir. Meselâ elektronik sanayiinde devlet olmasa, ASELSAN olmasa, Türkiye’de elektronik sanayi olmayacaktır. Türkiye’de uçak sanayi kuracaksanız, bunu devlet yapacaktır.

Burada şunu da belirtiyim ki; karşımızdaki çok uluslu şirketler, dünyanın kaymağını yüz yıllarca biriktirmiş, çok kudretli ve zengindirler. Bunlar, istedikleri anda her şeyi alabilecek durumdadırlar. Bir süre sonra bakacaksınız ki, nasıl Türkiye’de gazozculuğu büyük ölçüde yok ettilerse; su da onların eline geçecektir. Enerjimiz, enerji kuruluşlarını, Türk Hava Yollarını ele geçirecek durumdadırlar. Bakın, Arjantin’de Arjantin bankası kalmamış, hepsi yabancı banka olmuş. Türkiye’de de, bu gidişle bütün bankaları ellerine alacaklardır. Zaten dediğim gibi, onlar sabırlı adamlar ve “krize girdiniz” diyorlar; fındık, fıstık alır gibi fabrikalarımızı, bankalarımızı ele geçiriyorlar. Bakıyorum, Endonezya’da da, Endonezya bankası kalmamış. Türkiye de, bu yolda giderse, Türkiye’de de kalmayacak demektir.

Evet konuşmamı burada noktalayayım. Kısacası arkadaşlar, biz Atatürk Devriminin ne anlama geldiğini bilmiyoruz. Türkiye’de Atatürkçülük diye bir ideoloji vardır ve Türkiye’nin adam olması, bu ideolojinin yeniden Türkiye’ye egemen olmasına bağlıdır. Bu muhteşem reçete, 1919’dan 1945’e kadar yükselen bir grafik halinde gitmiştir. Türkiye’nin sorunlarının çözülmesi; bu muhteşem uygulamaya, bu muhteşem reçeteye dönmeye bağlıdır diyorum.

Teşekkür ediyorum.

Sorularınızı bekliyorum.

Evet, buyurun.

SORU: Hocam, Mustafa Kemal’den sonra tek partili dönemde, tek parti sisteminin, Atatürk Devrimine yaptığı katkıları genel hatlarıyla çizer misiniz? Çünkü gündem olarak o döneme pek eğilinmiyor. Biraz üstü kapalı tutulmak isteniyor gibime geliyor. Teşekkür ederim.

CEVAP: Arkadaşlar bunları zaten biliyorsunuz. Bu dönemde her alanda muazzam bir gelişme oldu. Türkiye, dediğim gibi ortaçağ defterini kapatmak üzereydi. Ama, İsmet Paşanın bir kararı ile çok partili sisteme geçildi. Halbuki 10 sene sonra geçilseydi, belki böyle olmayacaktı. Düşünün ki; 1945’te çok partili sisteme geçme kararı verildiğinde, daha Köy Enstitü-

leri kurulalı 5 yıl olmuştu. Türk Devrimi, Köy Enstitüleri ile küreye girmek üzereydi; fakat müsaade edilmedi.

SORU: Bazı kamu kurumları zarar ettirilmek isteniyor dediniz. Bunu yapan bir grup insan mı? Bir ideolojiyi mi kast ediyorsunuz? Bu grup bu kadar rahat mı ? Bunları denetleyen bir devlet mekanizması yok mu? ve olmayacak mı?

CEVAP: Evet, meydanı boş buluyorlar. Yani adam, korumasını alıyor ve kocaman devlet işletmesinin, kamu işletmesinin başına geçiyor. Eşini, dostunu, partizanları buraya dolduruyor. Bir de, adam doldurma diye bir şey var. Meselâ, fabrika diyelim. 1000 kişi ile çalışacak; ama 5000 kişi çalıştırıyor, 4000 kişi fazlalık vardır. Sanıyorum, İskenderun Demir Çelik, bunun bir örneğidir. Bir sürü adam doldurmuşlar. Bütün devlet işletmelerini, bu şekilde çiftlikleri gibi kullanıyorlar. Dediğimiz gibi, Türkiye’deki karşı devrimin bir özelliği; ahlâksızlıktır. Yani bir şeyi yaparken, “ben ne yapıyorum acaba” diye düşünmek yoktur. Tamamen pervasız, yağmacı, vurguncu, cebimi doldurayım anlayışı egemendir.

SORU: Yeni devrim sürecine dönme şansımızı nasıl görüyorsunuz?

CEVAP: İnsanlar ilerler. Meselâ arılar, milyonlarca yıldır peteklerini aynı şekilde örüyorlar. Yani bir arı çıkıp da, “mimar arı, bu böyle altıgen midir? sekizgen midir? Bunu sekizgen yapalım veyahut da dörtgen yapalım, şöyle avantajları olur” demiyor. Ama insanoğlu sürekli ilerliyor. Tabi ilerlemeyen insanlar da vardır. Eskimolar veya Afrika ormanlarının içinde kalan Amazonlarda, olduğu gibi kalan topluluklar vardır. Ama esas itibarıyla insanoğlu ilerlemektedir. Dolayısıyla biz de ilerleyeceğiz. Herhalde bu iş olacak. Ama nasıl olacak? Bu konuda bir kehanette bulunmak mümkün değildir.

SORU: Mustafa Kemal Atatürk’ün, 1923’ü yıllar ile 1933’lü yıllar arasındaki ekonomik görüşlerinde çok ciddi bir fark görüyor musunuz? İzninizle bu soruyu biraz açmak istiyorum. 1923’lü yıllarda Atatürk, özel sektöre kesinlikle karşı değil. Yanlışlarımı lütfen ikaz edin. Atatürk, Devletçiliğin tanımını yaparken, “*bizim devletçilik anlayışımız, sosyalist nazariyatçıların ileri sürdüğü gibi; kuruluş aşamasından üretim aşamasına kadar bütün ara kademelerin devlet kontrolünde tutulmasını öngören bir katı devletçilik modeli değildir. Özel sektöre şans tanıyan, onların çeşitli nedenlerden yönelmediği veya yönelemediği veya yönelmek istemediği alanlarda, bir anlamda sosyal devlet olmanın bir gereği olarak vatandaşa hizmet götürmenin zorunluluğu da göz önünde tutulduğu için, devletin, halkına hizmet götürmek amacıyla o alanlara el atmasını öngören, ılımlı, mutedil bir devletçilik anlayışdır*” demektedir. Şimdi ben bu açıklama içerisinde şunu ön plânda görüyorum. Demek ki Mustafa Kemal, özel sektör veya sermayeye karşı değil. Yanılıyor muyum sayın hocam? Eğer karşı değilse, biz neden peki özel sektöre karşıymış gibi bir tavır takıyoruz? Devlet Demir Yollarına, bu gün özel

sektör eğilmiyorsa; devlet elinde tutmalı ve sizin de ifade ettiğiniz gibi en güzel şekilde bence uygulamalı. Ama eğer özel sektör, örneğin uçak sanayisine, uçak taşımacılığına, hava yolu taşımacılığına el atıyorsa; devletin bu alandaki ısrarını da, özel sektörün önünü kapatmak olarak algılıyorum. Bu konuda ne düşündüğünüzü merak ediyorum hocam. Sağ olun.

CEVAP: Demin de söylediğim gibi, Türkiye’de bu özelleştirme sonucunda özel sektörün eline geçen işletmeler, bu gidişle eninde sonunda yabancıların eline geçecek. Türk kapitalizmi çok gelişti; ama henüz dünya kapitalizmi ile boy ölçüşecek durumda değil. Onun için onlar, istedikleri zaman istedikleri şeyi alabilecek durumdadırlar. Dolayısıyla bir şeyi sattınız mı; onun özel kesimde durup durmayacağı belli değil. Yani demir yollarını özel kesime satarsanız; o, bir süre sonra muhtemelen yabancıların eline geçecektir. Çünkü yabancıların Türkiye ile ilgili plânları vardır. Dünya kapitalizminin veya emperyalizminin, Arjantin’le ilgili hedefleri yok diye tahmin ediyorum. Veyahut da, Endonezya’yı ele geçirmek gibi düşünceleri de yok herhalde. Yani buraların yalnızca ekonomisini ele geçiriyor. Ama Türkiye’yi kendi toprakları olarak görüyorlar. Buranın esas halkı Hıristiyan halktır diyorlar. Onun için bu kadar misyoner faaliyet işinin, Pontus işinin hepsini diriltmeye çalışıyorlar. Özel hedefleri var. Atatürk’e gelince, Atatürk tabi dediğiniz gibi sosyalist değildi. Atatürk, sonradan bulunan bir deyimle karma ekonomidir. Yani hem özel sektör olacaktır; hem kamu sektörü olacaktır. Türkiye’de bir Atatürkçü, karma ekonomiden yanadır; olması gerekir. Kalkıp da, hepsini devlet alsın diye bir şey olamaz. Yani o Atatürkçülük değil; başka bir şeydir. O, sosyalizm olur. Türkiye’de böyle bir sorun yoktur.

SORU: Ben de yabancı sermaye konusundaki görüşlerinize aynen katılıyorum. Benim kast ettiğim şey, özelleştirme yapılırken yerli sanayicilere öncelik tanınmasıdır. Yabancı sermayenin ise, Atatürk’ün ifade ettiği gibi; ekonomik, siyasî, sosyal bütünlüğümüze zarar vermeyecek ölçüler içerisinde ülkeye girmesinde bir aykırılık görülmediği gerçeğinin vurgulanması gerekmektedir. Yabancı sermaye noktasında size aynen katılıyorum.

CEVAP: Şimdi meselâ, Et ve Balık Kurumunu sattılar. Bunun, Doğu’daki hayvancılığın ölmesinde payı vardır. Duyduğuma göre, Kars’taki SEK’i özelleştirmişler. Bir peynirci gelmiş, fabrikayı almış, ondan sonra da makineleri söküp İstanbul’a taşımış. Şimdi siz buna kızabilir misiniz? Adam, “ben burada kâr edemem, bu makineleri ben İstanbul’da işleteceğim” diyor. Peki Doğu’nun kalkınmasını istemiyor musunuz? Kars’ta peynircilik olmasın mı? istiyorsunuz. Devletin orada olması lâzımdır. Türkiye’de Süt Endüstrisi Kurumunun, Et ve Balık Kurumunun, yeniden devlet tarafından ele alınması gerekiyor.

SORU: Şöyle bir şey var hocam. Sizin de konuşmanızdan anladığımız kadarıyla, bizim bu Atatürk Devrimlerinden tamamen sapmamız ve ülkemizin bu duruma düşmesi; eğitilmemizin hatalı bir şekilde olması ve her

hangi bir yanlış yapıldığında, kimsenin kalkıp da “bakın bu yanlıştır” dememesinden kaynaklanmaktadır.

CEVAP: Hayır, yanlış diyen oluyor ama kimse dinlemiyor ki. Çünkü bunların, dediğim gibi % 60 garanti bir oyları vardır. Türkiye’de sağ çok kuvvetlidir. Türkiye’de ağalık ve şeyhlik rağbet görmektedir. Bizde; tarikatçılar, şeriatçılar gidiyorlar domuz eti yiyen, can seslerinin duyulduğu ülkelere sığınıyorlar. Halbuki dünyada tümenle Müslüman ülke var. Meselâ Fethullah Hoca, Amerika’da; Kaplan Hoca, Almanya’da bulunuyor. Geçenlerde, Nakşibendîlerin Şeyhi Esat Coşan’ın bir trafik kazasında Avusturya’da öldüğünü öğrendik. Yani demek ki, Türkiye’de feodalizm; gericiilik, emperyalizmin müttefiki, hatta maşasıdır.

SORU: Hocam benim aslında bir sorum yok. Yalnız paylaşmak istediğim bir şey var. 2001 yaz sezonunda Türkiye’deki limanların modernizasyonu için Fransız uzmanlar, Türkiye’ye çağırılıyor. Ulaştırma Bakanlığı çerçevesinde Türkiye’deki uzmanlarla ortak bir çalışma yapılacaktır. Bu sırada Fransızlardan birisinin masaya açtığı harita, doğrudan doğruya Sevr haritasıdır. Arzulanan görüntü, Sevr ile birlikte şekillenen Türkiye’dir. Bunun üzerine Türk tarafı çok büyük tepki gösteriyor. Fransızlardan birisi, bundan benim hiç haberim yok derken; diğeri, oldukça pişkinlikle “ben Türkiye’de görevlendirileceğimi öğrendiğimde, bir turizm danışma bürosuna giderek bir Türkiye haritası istedim, bana bunu verdiler” diyor. Bu kadar basit olabilir mi? Tabi ki olmayacak. Sizin de sunduğunuz gibi; Batı, Lozan’ı hazmetmedi. Yani onu sindiremedi. Ve sindiremediği için de, sabırla bir şekilde bekliyor. Yine bir başka şey. Bir sempozyum için bir Batılı ve Japon bilim adamı, Türkiye’ye geliyorlar ve sempozyumdaki kongre aralarında boğazda geziyorlar. Japon, “İstanbul ne kadar güzel” diyor. Batılının verdiği yanıt şu; “Ah birde Türklerin olmasa”. Evet, yeni bir bin yıla adım attık ve Lozan, hakikaten Batılı tarafından hazmedilmemiş durumda. Sevr gündeme getirilmeye çalışıldıkça, bizim uyanmamız gerekiyor. Bursa’da yerel bir gazete ve radyonun “Günaydın Türkiye, her nerede uyuyor ve uyutuluyorsan” şeklinde bir logosu var. Başta üniversiteler, tüm eğitim kurumları olmak üzere uyanmamız gerekiyor. Bu günkü konuşmanızı, aslında şöyle bir metin haline getirip bir şekilde bir yerlere sunabilmek, daha alt birimlere ulaştırabilmek gerekiyor. Teşekkür ediyorum.

CEVAP: Sevr’in tarihe kesin olarak gömülmesi için, Türkiye’nin ortaçağla hesabını kapatması lâzımdır. Ve ne acıdır ki; biz, 8 yıllık eğitime daha yeni geçtik. Arkadaşlar bu, yüz karasıdır. Dünyada, 5 yıllık eğitim kalmadı. Madamaskar gibi birkaç ülkede var. 8 yıla nasıl geçtik? Süngü zoruyla geçtik. Ama hiçbir siyasal partinin bu konuda bir davası yoktu. Halbuki daha 1973’te, “Temel Eğitim Kanunu” ile 8 yıllık eğitim kabul edilmiş, kararlaştırılmışsa da; bir geçici maddeye dayanarak beklemeye alınmıştır. 24 yıl beklediler ve ancak dediğim gibi, Türkiye süngü zoruyla 8 yıla geçti.

SORU: Hocam biliyorsunuz Türkiye, kuruluş sırasında bazı zor anlar yaşadı. Rusya'dan 2 milyon ve askerî yardım alındı. Türkiye'de, Rusya'daki Kızıl Ordunun benzeri bazı birlikler oluştu; Yeşil Ordu adında. Hocam bu, halk arasında Rusya'ya bir sempati ya da Rus halkının görüşüne bir sempati uyandırmadı mı? Yani Atatürk'ün görüşüne ters bir görüş olmadı mı sizce?

CEVAP: O sırada Türkiye çok sıkışık durumdaydı. İtilaf Devletleri, Türkiye'nin üzerine varıyorlardı. İşte orada çaresizlikten, Bolşevikliğe sarılma düşünceleri yayıldı. Bir de bakıyorsunuz, sarıklı hocalar çıkıyorlar ve “zaten bu Bolşeviklik, İslamiyet'e çok benziyor, ne kadar hoş falan filan” diye müthiş bir Bolşeviklik akımı başlıyor. İşte komünist partileri kuruldu. Hatta bir tane Atatürk de kurdu. Celal Bayar da, o partinin içindeydi. Fakat sonra bundan vazgeçildi. Çünkü Doğu'da, Ermenilere karşı zafer kazanıldı. Sosyalizm; Marx'ın teorisine göre, en gelişmiş kapitalist ülkelerde gelmesi gereken bir şeydir. Yani Rusya toplumu, bizden daha gelişmiş bir toplum. Bizim II. Mahmut'umuz, onların Petrosuna denktir. Ama Petro, yüzyıl öncedydi. Kaba bir hesapla, Rus toplumu yüzyıl ilerdeydi diyebiliriz. İşte o zamana kadar kapitalizm de ilerlemiş; yazarları, bestecileri ile her alanda gelişmişti. Ama başaramadılar. Uzaya ilk önce onlar çıktı biliyorsunuz. Sonunda yenildiler. Çünkü sosyalizmin nerede olması lâzımdı? Teoriye ve tarihsel olayların doğruladığına göre; gelişmiş kapitalist ülkelerde olması lâzımdı. Dolayısıyla Türkiye'de hiç şansı yoktu. Sosyalizm, daima marjinal bir hareket olmuştur ve olacaktır da...